

Adam Bojarski

Zakaz propagowania komunizmu lub innego ustroju totalitarnego przez pomniki na podstawie tzw. ustawy dekomunizacyjnej w świetle orzecznictwa sądów administracyjnych

Abstrakt

Jednym z celów ustawy dekomunizacyjnej jest usunięcie pomników lub innych obiektów z przestrzeni publicznej, które propagują komunizm lub inny ustrój totalitarny. Istotnym problemem jest skala tego przedsięwzięcia, która jest trudna do oszacowania. W związku z powyższym w niektórych przypadkach nie zgadzano się z opinią IPN, którą zaskarżono do sądów administracyjnych. Sądy administracyjne musiały ocenić, czy dany pomnik albo obiekt zdefiniowany na gruncie ustawy dekomunizacyjnej może propagować komunizm lub inny system totalitarny. Z orzecznictwa sądów administracyjnych można wywnioskować kilka zasad, którymi te sądy się kierowały, oceniając, czy dany pomnik lub obiekt może propagować komunizm lub inny ustrój totalitarny. W polskiej przestrzeni publicznej zachowały się jedynie pomniki związane z „działalnością” Armii Czerwonej, a nie związane z innymi ustrojami totalitarnymi takimi jak faszyzm czy nazizm, stąd też nazwa „dekomunizacja pomników”. Pomimo niewielkiego dorobku orzeczniczego należy stwierdzić, że tzw. „dekomunizacja pomników nie jest zagadnieniem prostym. Celem artykułu jest ukazanie dorobku prawomocnych wyroków wojewódzkich sądów administracyjnych oraz Naczelnego Sądu Administracyjnego dotyczących dekomunizacji pomników. Niestety ustawa dekomunizacyjna nie rozwiązała wątpliwości w tym zakresie, dlatego cennym uzupełnieniem tejże ustawy jest właśnie analiza orzecznictwa sądów administracyjnych. Pomimo wprowadzonej ustawy dekomunizacyjnej w przestrzeni publicznej nadal możemy znaleźć pomniki związane z „działalnością” Armii Czerwonej, chociaż z upływającym czasem jest ich coraz mniej.

Słowa kluczowe: dekomunizacja – ustrój totalitarny – pomniki – sądy administracyjne – Instytut Pamięci Narodowej